'Olde Molen'

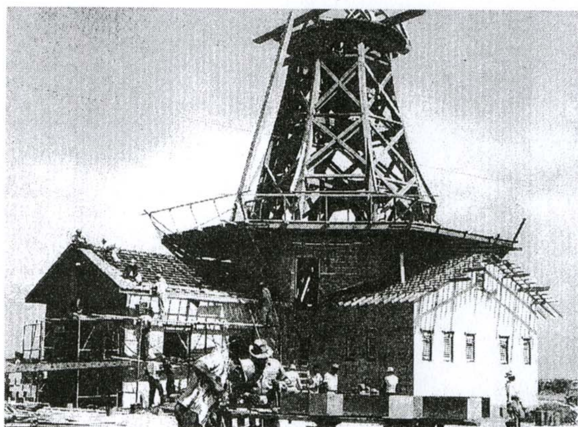
Een Hollandse molen maakt deel uit van de skyline van Aruba. Bijna 50 jaar geleden verhuisde molenbouwer Jan Medendorp het toen werkloze gevaarte ergens uit de provincie Groningen naar een nieuwe Caribische bestemming.

Jan Medendorp stamt uit een molengeslacht. "Ik had altijd werk."

De weer opgebouwde molen te Wedderveer in 1897 (foto Groninger Molenarchief, collectie W.O. Bakker)

"De Arubaanse timmerlui hadden geen ladder nodig, ze klommen rap tegen de balken omhoog!"

Tekst en foto's: Marius Bremmer

"Man, de wieken staan verkeerd om en ze zijn ingekort, dit is een aanfluiting", is zijn reactie als hij nu foto's van de molen ziet. De financiele crisis lijkt ook vat te hebben op het bijzondere erfgoed. Het restaurant op de begane grond staat leeg, dikke kettingen hangen om de deurknoppen. Ook het lege kantoor op de eerste verdieping en de ooit populaire nachtclub daarboven maken een vervallen indruk.

Molenbouwer Jan Medendorp (88) woont in een bejaardenwoning in het Drentse Zuidlaren. Hij is nog steeds verbijsterd. "Ik zag tien jaar geleden in de krant dat de molen gerestaureerd was. Nou, die Arubaanse aannemer had totaal geen kaas gegeten van molens. Gezien de stand van het hekwerk van de wieken draait de molen op deze foto met de klok mee. Alle Nederlandse molens draaien echter tegen de klok in."
Destijds hoorde de molenbouwer ook dat de molen toen van de populaire Nederlandse zanger Lee Towers was. "Ik kreeg even hoop het eiland weer terug te zien. We zouden bij de opening eregast zijn, maar destijds stuurden ze een beleefd briefje dat daar geen geld voor was. De populaire zanger wilde ons op onze oude dag alsnog de ooit beloofde tickets naar Aruba geven." Het liep anders. Lee Towers en zijn zakenpartner Piet van Huizen kregen bonje, er zou sprake zijn van zwart geld en alles werd afgeblazen. "We zijn nu vijftig jaar verder, nu laat onze gezondheid zo'n verre reis helaas niet meer toe."

Lokkertje

"Mijn vader was molenaar, mijn grootvader en overgrootvader waren molenbouwer. Ik werd voor de Arubaanse klus in 1960 benaderd door A.H. Satoor de Rootas, een Zuid-Amerikaan, van het bedrijf 'Hamtrade', een exportfirma te Amsterdam. Er was op Aruba vraag naar een Hollandse molen als lokkertje voor Amerikaanse toeristen." Medendorp kende een stuk of wat molens die bestemd waren voor de sloop en uiteindelijk viel zijn oog op een molen te Wedderveer, in het oosten van de provincie Groningen. De molen had geen wieken en geen omloop meer, maar was van binnen nog wel helemaal compleet. "Ik heb die molen eens goed bekeken en een offerte gemaakt voor de kosten van aanschaf, afbraak en aanlevering tot het schip in Amsterdam. Ik stuurde de offerte naar Aruba en kreeg bericht terug: 'doorgaan'. Ik heb het ding in mijn eentje afgebroken." De gepensioneerde molenbouwer weet nog dat hij vrije passage voor zijn vrouw bedongen had. "We hadden geen kinderen en anders zou zij maar alleen thuis zitten."

In 1804 en in 1810 werden bij de Groninger buurtschappen Winschoterzijl/Pekel Aa/ Zijlkerdiep twee watermolens gebouwd. Zij moesten daar samen een polder van ruim tweeduizend hectaren bemalen. De jongste van de twee brandde in 1814 af, waarna op die plek de molen werd gebouwd die nu op Aruba staat. In 1897 werd de molen verplaatst naar Wedderveer, om dienst te gaan doen als korenmolen. Mevrouw Christiena Hillegiena Lucretia van der Meulen-Luth, voor bekenden 'tante Chrisje', was de laatste eigenaresse van de molen. Kenners typeren 'de molen van tante Chrisje' aldus: "Een achtkantige bovenkruier met lage stelling, het onderstuk van steen en boven de stelling voorzien van een witte kalklaag. Het houten achtkant en de kap met asfalt bekleed. De molen was oud-Hollands 'opgehekt', terwijl de meeste Groninger molens in die tijd waren uitgerust met zelfzwichtende wieken."
In augustus 1960 begon Medendorp met de afbraak van de vervallen Groninger molen, die op foto's uit 1940 nog één roede had met twee wieken. Het gedemonteerde gevaarte werd uiteindelijk met drie treinwagons en een truck afgeleverd in de Amsterdamse haven, waarna het m.s. 'Breda' van de Koninklijke Nederlandse Stoomboot-maatschappij (KNSM) het geheel naar Aruba heeft gevaren. Daarna was het de beurt aan de Medendorpen zelf om scheep te gaan. "Kennissen brachten ons met onze eigen auto naar Hamburg, vanwaar ons schip vertrok." Na aankomst van de 'Horn-Koog' te Curaçao stapten de Medendorpen - blijkens fraaie foto's uit het herinneringsalbum - over op een vlucht

wekt verbazing

met een tweemotorig vliegtuig van de KLM naar Aruba.

Ouderwets

De eerste steenlegging vond plaats op 4 maart 1961 door de heer F.J.C. Beaujon, de toenmalige gezaghebber van het eiland. Toen Medendorp op Aruba aankwam, was aannemersbedrijf Bohama N.V. al begonnen met de onderbouw van het molenproject. "We hadden de stenen onderbouw van de molen in Nederland achtergelaten en op Aruba moest de nieuwe onderbouw plaats bieden aan een restaurant. Daarbovenop moest ik dan de molen plaatsen. Alleen al het werk was totaal anders. In Nederland werkte ik uitsluitend alleen, hier stond opeens een legertje personeel tot m'n beschikking. En betonstorten, dat gebeurde daar toen nog met emmertjes, die stuk voor stuk omhoog gebracht moesten worden!" Medendorp moet z'n ogen uitgekeken hebben: "Ik wist werkelijk niets van de lokale omstandigheden en de gereedschappen. De timmerlui hadden geen ladder nodig, ze klommen zo maar tegen de balken omhoog! De werktuigen waren ouderwets. Er moest een kraan van de andere kant van het eiland komen, dat duurde wel twee dagen, zo langzaam reed-ie. Een ouwe rotkraan, waar geen rem meer op zat. Had de passaatwind er even flink vat op, dan draaide hij rondjes, terwijl het gebinte van de molen in de takels hing."

Na een week of acht zat het grootste deel van het werk er op. "Toen we weggingen, moest de molen alleen nog dichtgetimmerd, maar daarvoor was het hout nog niet aangekomen." Al bladerend in het album komen de herinneringen weer boven: "De molen werd gebouwd op een vlak stuk land, vol stenen en cactussen. Mijn strohoed woei in het begin vaak af, maar je hoefde er nooit lang achteraan te hollen: hij bleef altijd wel achter een cactus steken!" Verder toont het album fraaie foto's van de dag dat het hoogste punt was bereikt en er met - vandaag de dag volslagen ondenkbaar - de Nederlandse vlag in top pannenbier werd geschonken. Een krantenknipsel uit de Amigoe van 11 juli 1961 kopt: 'Wiekenas 'Olde Molen' gisteren geplaatst'. De wieken op de foto waren toen duidelijk veel langer dan op recentere foto's.

Kan Juweliers

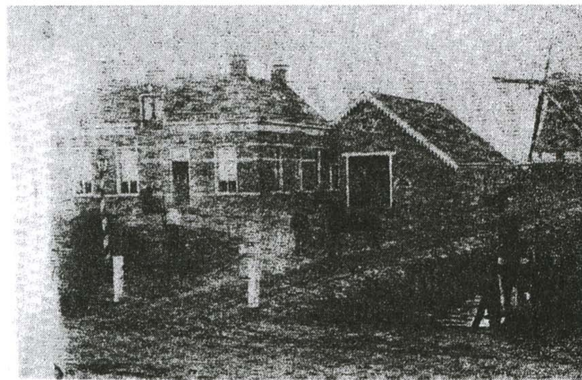
Voor vertrek schafte het echtpaar Medendorp wat souvenirs aan. Medendorp weet het allemaal nog: "Voor mijn vrouw kocht ik een broche bij 'Kan Juweliers'. Ik herinner me nog dat Kan zei, dat hij een grotere voorraad had dan de grootste juwelier in Nederland, vanwege het Venezolaanse kooptoerisme." Medendorp: "In Nederland hoorden we dat er na de bouw geen geld meer over was voor de aankoop van inventaris. Men zei dat Amerikanen hoge eisen stellen aan het interieur en men wilde daarom Delfts Blauw servies uit Nederland, vanwege het Hollandse menu." In 1962 werd de zaak uiteindelijk geopend. "We kregen toen een vriendelijke brief dat er geen geld was om ons, zoals beloofd, voor de officiële opening over te laten komen. Wel vroegen ze of ik een duidelijke instructie wilde sturen, hoe men de molen moest draaien. Tot dan toe had niemand dit 'vanwege de soms sterke winden' aangedurfd." Door het Arubaanse avontuur kreeg Medendorp meer internationale opdrachten: "Rond 1965 werkte ik aan het overplaatsen van een Zaanse molen naar het stadje Holland, in de staat Michigan. Daar wonen veel Nederlandse immigranten die een molen als aandenken wilden. In 1972 heb ik een Hollandse molen gebouwd in Steinbach, Manitoba. Die is jaren geleden afgebrand. Gelukkig staat de molen op Aruba er nog wel. Maar iemand moet toch die wieken weer verlengen en andersom monteren..."

De molen anno 2009: de entree en de hele omgeving zijn afgelopen jaar nog grondig aangepakt, met keurige parkeerplaatsen, maar het restaurant, het kantoor en de voormalige nachtclub bovenin staan allemaal leeg, verwaarloosd, gesloten.

De molen voor de restauratie.

Dorpsbeeld met paarden en molen, Wedderveer, eerste helft 20e eeuw.